

Inspiratie - een belangrijke voorwaarde voor succes

Op 18 april jl. kwam op het strand van Bloemendaal een select groepje uit de Nederlandse plattelandsontwikkeling bijeen om de afgelopen Leader+ periode af te sluiten en tegelijkertijd de start van de nieuwe periode te vieren. Het strand was die dag de perfecte locatie - tussen land en water - waar de zon volop scheen en er een frisse wind woei, wat al snel de tongen losmaakte.

Het netwerk startte 5 jaar geleden met een eerste ontmoetingsdag, wat de start was voor vele andere ontmoetingen. Op 18 april hebben we echter niet terug gekeken naar al deze ontmoetingen, maar naar de inspiratie van iedereen. We hebben echter in ons werk ook veel te maken met bureaucratie. Met name de afgelopen maanden stonden hiervan in het teken. Het ging over regels en over de kansen en de beperkingen van het komende programma plattelandsontwikkeling. Het formuleren van POP 2 was een zware bevaling. Leader mainstreamen en het Leader gedachtegoed overeind houden in het nieuwe programma bleek soms nog veel zwaarder.

In de periode 2000-2006 zijn in het landelijke gebied veel initiatieven gestart. Er is een goudmijn aan ervaringen en kennis, ondanks de bureaucratie en vooral dankzij de persoonlijke inzet. We hebben die persoonlijke inzet naast de 7 kenmerken van Leader de 8ste dimensie genoemd.

Misschien wel de belangrijkste voorwaarde voor succes: de wil en inzet en inspiratie van de direct betrokkenen. Die dimensie waarvoor je misschien niet eens een project nodig hebt. Je doet het gewoon omdat je erin gelooft, je luistert naar je gebied, je volgt je hart, gebruikt je kop en je leert van inspirerende gidsen. Je staat open en kunt je verwonderen. Ook die dimensie waarmee je de bureaucratie kunt overleven.

Als netwerkteam werken we aan een essay, waarvoor we een aantal plattelandswerkers hebben bevroegd naar hun inspiratie.

We kwamen uit bij Clara van 82 die al 60 jaar bezield aan het werk is op het platteland en zich totaal niet laat weerhouden door beperkingen en bureaucratie. We spraken Mireille van 30 die al 10 jaar lang met veel enthousiasme en zeer geïnspireerd festivals op het platteland organiseert.

Velen van de aanwezigen deelden hun inspiratiebronnen, welke varieerden van een mooi gedicht over het platteland, een internationale ervaring met mede-plattelanders uit andere landen, tot de zee of een gebied. Wat eigenlijk bij iedereen centraal stond was de mens. Zonder mensen

op het platteland, geen inspiratie of geen energie om door te blijven gaan.

Tijdens de bijeenkomst was een cartoonist aanwezig die een aantal inspiratiebronnen precies wist vast te leggen, met een knipoog, dat dan weer wel. Ook zong Peter Koene oude Nederlandse liedjes over onder meer Kennermerland, maar ook over een vader die hoopt dat zijn zoon boer blijft en niet aan de verleidingen van de stad toegeeft:

*Laat Rotterdam je nooit verlokken, mijn grote steden als de pokken,
want ook die luchtstroom trekt ons aan,
waar duizenden zijn ondergegaan.
Veel zijn er aan de kant gebleven,
veel zijn er in het slijk gedreven.
't Gevaar ligt overal op de loer,
nee, jongenlief, blijf jij maar boer.*

(Lied geleerd door de opa van Peter Koene in Delft in 1920)

Al met al was het een heel geslaagde bijeenkomst, waar de meesten met veel plezier aan terug denken en waar hopelijk een hoop nieuwe ideeën zijn opgedaan voor verbetering van ons aller dierbaar platteland.

INHOUD

- ▶ **Afscheid van het netwerk door Geert Gielen** 2
- ▶ **Een nieuw grensoverschrijdend initiatief: de Peeldialoog** 3
- ▶ **Ondernemende kracht van gebiedsinitiatieven** 3

Afscheid van het Netwerk Plattelandsontwikkeling / Leader+ Netwerk Nederland

In de afgelopen 6 jaar mocht ik voorzitter zijn van de kerngroep van het Netwerk Plattelandsontwikkeling / Leader+ Netwerk Nederland. Nu het netwerk een volgende fase ingaat, wil ik gaarne van de gelegenheid gebruik maken terug te kijken.

Ik kan mij mijn eerste bijdrage nog goed voor de geest halen. Begin 2001 schreef ik dat het Leader gedachtegoed makkelijk uitstraling zou vinden omdat heel Nederland kon gaan profiteren van het Leader+ programma. Tevens schreef ik dat het nationale beleid toen niet toegesneden was op een specifiek gebiedsgerichte programmatische aanpak. Wel merkte ik op dat Leader+ geen kant-en-klaar programma voor plattelandsontwikkeling is, ieder gebied heeft haar eigen specifieke inbreng. In 2001 was de tijd rijp om plattelandsontwikkeling in Nederland tot wasdom te brengen. Om het te laten slagen was echter van o.a. gebiedscoördinatoren en Leaderprojectleiders wel LEF nodig.

Wat is daar nu allemaal van terecht gekomen?

Veel. Provincies hebben de regie rol in het landelijk gebied van het rijk overgenomen. Met het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) heeft het programmatisch gebiedsgericht werken een geweldige push gekregen. We zijn er echter nog niet. Waar we voor moeten waken is dat de gebiedsgerichte aanpak nog teveel een overheidszaak blijft. De bewonersgroepen en maatschappelijke organisaties zijn (nog) niet in alle stuurgroepen of gebiedscommissies vertegenwoordigd. Daar ligt een taak. De te vormen Plaatselijke Groepen Leader (PG's) in de nieuwe periode (2007-2013) moeten laten zien dat het zeer waardevol is dat deze groepen wel zijn vertegenwoordigd.

Plattelandsontwikkeling heeft in Nederland inmiddels een belangrijke plek verworven. Ten opzichte van andere EU-lidstaten heeft Nederland in het kader van het tweede PlattelandsOntwikkelingsProgramma (POP2) een hoog percentage van het budget geprogrammeerd voor plattelandsontwikkeling (40% voor As 3 + As 4). Helaas moet ik wel constateren dat de totale hoeveelheid (Europees) geld duidelijk lager is geworden. Overigens is er in Nederland voldoende geld beschikbaar. Denk alleen maar aan de ILG-middelen, regionale middelen en fondsen die bijvoorbeeld van goede doelen afkomstig zijn.

POP2

Het Nederlandse POP2-programma is op 20 juni jl. goedgekeurd. Nederland zit in de kopgroep van de goedgekeurde programma's. Een mooi resultaat na een lange periode van overleg, hard werken en veel schrijven. Misschien wel iets teveel schrijven, het POP2-document is wel wat dik geworden. Maar goed alles zal vergeten zijn na het goedkeuringsbesluit. En dan wacht de uitvoering!

Terug naar Leader.

Temidden van verschillende andere gebiedsbenaderingen is Leader volwassen geworden. Het woord Leader is feitelijk niet meer nodig. De basisbeginselen kunnen zelfstandig voortbestaan. Leader is als begrip overleefd.

(Nieuwe) Plaatselijke Groepen

Begin dit jaar is de call for proposal voor nieuwe Plaatselijke Groepen Leader uitgezet. Dat Leader inmiddels volwassen is geworden is ook zichtbaar in het feit dat de belangstelling groter is dan oorspronkelijk gedacht. Op dit moment is daarom voorgesteld om het maximaal aantal plaatselijke groepen te verhogen tot 35. Dit om te voorkomen dat wenselijke lokale ontwikkelingen niet vanuit de Leaders (as 4) kunnen worden ondersteund. De procedure voor de selectie van Leader-groepen zal uiteindelijk door de afzonderlijke provincies plaatsvinden op basis van ontvankelijkheid, een aantal vormeisen en een set selectiecriteria. Zij leveren hun voordracht aan bij het Ministerie van LNV voor 1 juli 2007 en na 1 augustus zal de definitieve vaststelling volgen. Ik constateer (gelukkig) dat veel bestaande en nieuwe groepen hier met veel enthousiasme mee bezig zijn geweest.

Nationaal Netwerk Platteland

Gelukkig heeft de Europese Commissie ook voor de nieuwe periode een belangrijke taak toebedeeld aan het Nationaal Netwerk voor het Platteland. Dit Nationaal Netwerk voor het Platteland moet een dynamisch en flexibel karakter krijgen. En er voor zorgen dat de verschillende mensen, organisaties en overheden betrokken bij plattelandsontwikkeling bijeen te brengen zodat alle kansen op het platteland zo goed mogelijk kunnen worden benut.

Naast het ondersteunen van bottom-up initiatieven, al dan niet via plaatselijke (Leader) groepen en andere samenwerkingsverbanden, is de beïnvloeding van beleidsprocessen eveneens een uitdaging voor het nieuwe netwerk. Uitgangspunt is daarbij dat economie, leefbaarheid en fysieke kwaliteit van het platteland in onderlinge samenhang ontwikkeld worden. Speciale aandacht voor het sociale domein (de 'people'-kant) is daarbij wenselijk. Elke lokaliteit, elke regio kent zijn eigen dynamiek en ontwik-

keling en het gaat erom daarbij aan te sluiten. Op voorhand wordt daarom niemand uitgesloten voor deelname aan het netwerk. Een levendig netwerk vraagt om een goede balans tussen maatschappelijke spelers en overheden, lokale en regionale gebiedsorganisaties, actoren uit landbouw, midden- en kleinbedrijf, toerisme en recreatie, burgers.

Op dit moment is de aanbestedingsprocedure in de derde fase beland. De verschillende offertes zijn ingeleverd. Eind juni 2007 zal er een keuze tussen de ingediende offertes gemaakt moeten worden.

Afscheid huidige Netwerk Plattelandsontwikkeling / Leader+ Netwerk Nederland

Het huidige netwerk heeft veel teweeg gebracht; veel ontmoetmomenten (zowel digitaal als face-to-face). In dit digitale tijdperk zijn sociale culturele contacten uitermate belangrijk. Zeker op Europese schaal. Het netwerk (en ik bedoel de mensen) heeft daar zeer positief aan bijgedragen.

Voor mij is het mooiste resultaat van het Leader+ netwerk dat ze haar naam heeft veranderd. Een netwerk is geen statisch geheel, het moet zich blijven ontwikkelen. Vandaar dat ik het persoonlijk zeer waardeerde dat het Leader+ netwerk zich reeds in 2004 heeft ontwikkeld tot een Netwerk Plattelandsontwikkeling. De verbreding die daarmee werd beoogd wordt gelukkig sterk voorgezet in het nieuwe nationale plattelandsnetwerk voor de periode 2007-2013.

Kortom het Leader+ netwerk heeft zich van zijn beste kant laten zien en daar mogen we best trots op zijn. Mijn mooie taak in dit netwerk zit erop. Op naar de volgende netwerkuitdaging!

Geert Gielen

Een nieuw 'grensoverschrijdend' initiatief: de Peeldialoog

Om het einde van de Leader+ periode niet ongezien voorbij te laten gaan, heeft de Plaatselijke Groep (PG) de Peelregio op 24 mei jl. een eindbijeenkomst georganiseerd om terug te blikken op de afgelopen periode en niet onbelangrijk, om vooruit te kijken naar de toekomst voor dit gebied.

Terugblik

Leader+ in de Peelregio kan zich onderscheiden van de andere 27 Leader+-gebieden in Nederland. Ten eerste hebben zij als enige regio specifiek ingezet op 'leefbaarheid'. Daarnaast is de Peelregio ook de enige grensoverschrijdende PG, het beslaat namelijk een deel van Noord-Brabant en van Limburg.

Gedurende de Leader+ periode was het belangrijk dat de initiatieven en het draagvlak, van onderop kwamen. Ook was het criterium voor behoud of vernieuwing van voorzieningen een belangrijk onderwerp. Vernieuwende voorzieningen kunnen breed geïnterpreteerd worden: wat in het ene dorp al werkt, kan in een ander dorp nog wel nieuw zijn. Vijftig procent van de projecten is afgewezen, dit had een aantal oorzaken. Er was vaak spanning tussen kleine projecten (Leader+ bijdrage kleiner dan € 4000) aan de ene kant en de ingewikkelde verantwoording van deze projecten naar de EU toe, de kosten hiervoor stonden niet in verhouding met de bijdrage.

Een leuk voorbeeld van een geslaagd project is het ontstaan van de brede school in Kessel-Eik. Hier heeft een kleine kern van achthonderd inwoners, de hand gelegd aan de start van een brede school. In deze brede school zijn een bibliotheek, buitenschoolse opvang, kinderopvang en een oefenruimte voor het zangkoor ondergebracht.

Effecten van Leader+ in de Peelregio

Leader+ in de Peelregio heeft gezorgd voor 71 projecten, met een totale waarde van € 12 miljoen. De bijdrage van Leader+ zorgde ervoor dat ongeveer veertig procent van de projecten gesubsidieerd werd. Het pre-advies van Leader+ opende ook een aantal deuren, ten eerste voor het vinden van nieuwe financiers en ten tweede voor een snelle afgifte van signalen naar de initiatiefnemers. Zonder Leader+ was er in deze regio ook een groot aantal projecten uitgevoerd, maar wel veel soberder. In 67 dorpen in het gebied zijn samenwerkingsverbanden ontstaan, deze creëren vertrouwen in de toekomst van het dorp.

Nieuwe fase Leader in de Peelregio: 'De Peeldialoog'

In de nieuwe fase van Leader (2007-2013), gaat Noord-Brabant apart verder met een Plaatselijke Groep. Limburg steekt in op de gebiedsgerichte reconstructie. Een grensoverschrijdende PG is in het tweede

PlattelandsOntwikkelingsProgramma (POP2) helaas niet meer mogelijk.

Echter met 'De Peeldialoog' is er een nieuw grensoverschrijdend initiatief geboren, met steun van beide provincies. Belangrijke punten voor de nieuwe fase zijn:

- Versterking van de identiteit van de Peelregio
- Versterking van de leefbaarheid
- Stimuleren van economie en de werkgelegenheid
- Betrokken begrippen: cultuurhistorie, toerisme en recreatie

Aanbevelingen/leerervaringen voor de toekomst van Leader

- Het voorfinancieringsprobleem: mogelijkheden om de gemeente of provincie dit te laten doen, bij een positief pre-advies.
- Een goede begeleiding is belangrijk, bij Synthese (dhr. S. Sluimers) is dit erg goed uitgevoerd.

Geke Enting

Ondernemende kracht van gebiedsinitiatieven

Het Nationale Netwerk voor het Platteland krijgt in de nieuwe programmeringsperiode van plattelandsontwikkeling (POP2) een bredere functie in de ondersteuning van integrale gebiedsinitiatieven. Publiek-private samenwerkingsverbanden met een integrale insteek (zoals ook de Leadergroepen) vormen de basis voor het realiseren van de doelstellingen van POP2: versterken van de concurrentiekracht van de landbouw, natuur- en landschapsbeheer en verbreding van de plattelandseconomie

In een korte verkenning brengt het huidige Netwerk Plattelandsontwikkeling de ontwikkelingen van integrale gebiedsinitiatieven in kaart en doet het aanbevelingen voor het versterken van de ondernemende kracht van gebiedsinitiatieven. Dit artikel biedt een klein overzicht, het volledige rapport is te vinden op de website van het

Netwerk Plattelandsontwikkeling:
www.netwerkplatteland.nl

Provinciale gebiedscommissies

In bijna alle provincies zijn per regio gebiedscommissies ingesteld voor plattelandsontwikkeling. Een belangrijke taak van deze commissies is om de provincie te adviseren over uitvoeringsinitiatieven in de gebieden en plannen te toetsen aan de beleidskaders. In deze commissies zitten publieke partijen (provincie, gemeenten, waterschappen) en private partijen (maatschappelijke organisaties en bedrijfsleven). Zeeland heeft een commissie op provinciaal niveau. Alleen in Overijssel zijn de gebiedscommissies uitsluitend publiek van samenstelling. Zuid-Holland heeft alleen gebiedscommissies voor specifieke bovenregionale beleidsopgaven. Utrecht werkt aan drie regionale platforms voor de uitvoering van plattelandsontwikkeling.

Gebiedsbureau

De gebiedscommissies worden ondersteund door een gebiedscoördinator van

Streekhuis Beerze Reusel

Sterke punten van het streekhuis zijn:

- Integrale insteek, met economie (prijven) en leefbaarheid (gemeenten). Een streekmanager voor de sociaal-economische onderwerpen
- Medewerkers zijn vanuit eigen organisaties in deeltijd werkzaam bij streekhuis. Dat werkt goed, want zo is er contact met beide kanten, veel uitwisseling en synergie mogelijk.
- Adviesloket voor financiering, waarbij actief meegezocht wordt naar financiering van projecten (buiten subsidies dus).

www.streekhuis.nl

de provincie soms aangevuld met een gebiedsmakelaar die initiatiefnemers helpt bij het ontwikkelen en indienen van projecten. In Gelderland en Brabant zijn streekhuizen in opkomst ter ondersteuning van initiatiefnemers, waarin ook medewerkers van gemeenten en private partijen participeren.

Gebiedsbudget

De gebiedscommissies hebben niet zelf de beschikking over middelen, maar adviseren de provincie over de subsidiëring van projecten. Meer gebiedsverantwoordelijkheid is mogelijk door gebiedscommissies zelf te laten beslissen over projecten binnen een door de provincie goedgekeurd programma. Met publiek-private gebiedsfondsen of streekrekeningen kunnen gebiedsinitiatieven zelf inkomsten genereren om initiatieven te realiseren. Zie onderstaand voorbeeld.

Streekrekening Het Groene Woud

Deze Streekrekening is in 2006 van start gegaan om extra geld te genereren voor duurzame projecten in het Groene Woud, een gebied tussen Eindhoven, Tilburg en Den Bosch. Bedrijven, overheden, instellingen en particulieren kunnen geld inleggen op een speciale rekening waarvan de extra rente ten goede komt aan de Streekrekening. Daarnaast kunnen donaties plaats vinden. Na bijna een jaar heeft de Streekrekening 15 deelnemende organisaties waaronder Campina, Provincie Noord Brabant en gemeenten. Het spaartegoed bedraagt inmiddels bijna 30 miljoen euro. Daarmee is de doelstelling van een jaarlijks uit te geven bedrag van 2 ton op basis van extra rente-inkomsten al gerealiseerd.
www.streekrekeninghetgroenewoud.nl

Gebiedsinitiatieven in de regio

Er is een grote hoeveelheid aan uitvoeringsinitiatieven op het platteland. Deze

initiatieven nemen daadwerkelijk de plattelandsontwikkeling ter hand. "Het zijn de ploegers van het (platte)land, die zorgen voor nieuwe oogsten". Te denken valt aan milieucoöperaties, agrarische natuurverenigingen, dorpsbelangen, Leadergroepen. Interessant is dat steeds vaker diverse initiatiefnemers in de regio de handen ineen slaan. Zo ontstaan nieuwe publiek-private samenwerkingsverbanden die zelf een uitvoeringsprogramma voor de regio ontwikkelen, ondersteuning organiseren en zo de regio voeren in de plattelandsontwikkeling van het gebied. Enkele voorbeelden:

- De Noordelijke Friese Wouden, een koepelorganisatie van zes agrarische natuurverenigingen, heeft een gebiedsconvenant gesloten met gemeenten, provincie, waterschappen en milieufederatie. Er is een uitvoeringsprogramma opgesteld en bij LTO Noord is een eigen gebiedsbureau ondergebracht.
- Gebiedscommissie Wijk en Wouden is een regionaal publiek-privaat initiatief in het Groene Hart rond Zoeterwoude, ontstaan vanuit Leadergroep en agrarische natuurvereniging. Wijk en Wouden richt zich op een nieuw verband tussen stad en land middels promotie van de streek en de opzet van een gebiedsfonds voor groene diensten.
- In het Kromme Rijngebied vindt op initiatief van de Leadergroep en gemeenten een samenbundeling plaats van diverse gebiedsinitiatieven in een publiek-private gebiedscoöperatie. De intentie is dat de uitvoering en besluitvorming over projecten bij de gebiedscoöperatie komt te liggen terwijl de provincie de verantwoordelijkheid over de programmering behoudt.

Gemeenten

Gemeenten krijgen een belangrijke rol in de uitvoering van plattelandsontwikkeling en kunnen daarbij ook gebruik maken van het Investeringsbudget Landelijk Gebied

(ILG). Steeds meer gemeenten ontwikkelen met belanghebbende partijen in publiek-private platforms een visie op de toekomst van hun buitengebied en koppelen daar een uitvoeringsprogramma aan. Aandachtspunten voor gemeenten zijn:

- integrale benadering van wonen, werken, welzijn en omgevingskwaliteit,
- samenwerking met andere gemeenten in gebiedsbureau's.

Tot slot

De provincies hebben groot belang bij publiek-private gebiedsinitiatieven om de uitvoering van plattelandsontwikkeling te realiseren. Provincies zouden meer verantwoordelijkheid in het gebied moeten durven leggen en echt moeten faciliteren, ontwikkelen en ondernemen. De gebiedsinitiatieven vanuit de regio gaan hun krachten bundelen en samenwerken in publiek-private verbanden en willen meer gebiedsverantwoordelijkheid in de uitvoering van hun programma's. Uit deze ontwikkelingen zal meer ondernemende kracht in plattelandsontwikkeling ontstaan. Het Nationale Netwerk voor het Platteland kan daarin een ondersteunende rol vervullen.

Gerrie Haenen

Netwerk Plattelandsontwikkeling
LEADER netwerk Nederland

NETWERK BULLETIN

Nummer 26

Het Netwerkbuletin informeert over activiteiten van het netwerk en wil reflectie over plattelandsontwikkeling bevorderen.

*Het **netwerkbuletin** verschijnt gemiddeld eens per 6 weken en wordt gemaakt door het netwerkteam.*

Netwerk Plattelandsontwikkeling
Kastanjelaan 5
Postbus 64,
3830 AB Leusden.
T: 033 43 26 090.
E: info@netwerkplatteland.nl
I: www.netwerkplatteland.nl